

«Suchasnost» magazine: history, traditions, innovation

Vitaliy O. Gandziuk

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynsky State Pedagogical University
Candidate of Sciences in Social Communications, Associate Professor (Ukraine)

e-mail: v.o.handziuk@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4312-6848>

Scopus Author ID: 6506968703

Researcher ID: JYV-9816-2024

Abstract.

The purpose of the article is to study the main stages of the formation and development of the magazine «Suchasnost»: from its foundation in Munich (Germany) to the activities of the editorial team in Kyiv (Ukraine). **The methodological** basis of the research was made up of such general scientific methods as analysis and synthesis, which consisted in determining the grounds for the creation and clarifying the reasons for the closure of the magazine «Suchasnost»; with the help of the comparative-historical method, which assumes the study of the origin and development of the object of research in chronological order, the situation of the mass media in the USSR and emigration publications was considered, the general features of the functioning of the domestic press and diaspora magazines were revealed using the example of «Suchasnost»; the method of analysis of documentary information made it possible to thoroughly analyze the text content of the publication. It was **concluded** that in the second half of the 20th century in the Soviet Union there was a cult of personality, censorship, political repression, as a result of which the number of Ukrainian emigrants, in particular, nationally conscious and active public figures, increased. In this way, all the necessary conditions for the development of the emigre press were created, a vivid example of which was the magazine «Suchasnost». Its editorial team tried to cover the entire range of problems that concern Ukrainians in the Motherland and in exile. After the magazine moved to Ukraine at the beginning of its independence, its authors were concerned with the issues of literature, art, science, culture, and social life and created the image of a «publication of independent» Ukrainian thought. Due to a difficult financial situation in 2013, «Suchasnost» ceased to exist.

Keywords: «Suchasnost» magazine, emigre press, periodical, dictatorship, censorship, independence, national idea, Ukrainian spirit, journalism, literature, art, culture.

Журнал «Сучасність»: історія, традиції, новаторство

Віталій Гандзюк

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського
кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент (Україна)

e-mail: v.o.handziuk@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4312-6848>

Scopus Author ID: 6506968703

WOS Researcher ID: JYV-9816-2024

Анотація.

Метою статті є вивчення основних етапів становлення і розвитку журналу «Сучасність»: від заснування в м. Мюнхені (Німеччина) до діяльності редакційного колективу в м. Києві (Україна). **Методологічну основу** дослідження склали такі загальнонаукові методи як аналіз і синтез, які полягали у визначенні підстав для створення і з'ясування причин для закриття журналу «Сучасність»; за допомогою порівняльно-історичного методу, який припускає вивчення виникнення і розвитку об'єкта дослідження в хронологічній послідовності, розглянуто становище ЗМІ в СРСР та еміграційних видань, виявлено загальні особливості функціонування вітчизняної преси та діаспорних часописів на прикладі «Сучасності»; метод аналізу документальної інформації, дав змогу ґрунтовно проаналізувати текстове наповнення видання. Зроблено **висновки**, що у другій половині ХХ ст. в Радянському Союзі існував культ особистості, цензура, політичні репресії, в результаті чого збільшилася кількість українських емігрантів, зокрема, національно свідомих та активних громадських діячів. Таким чином сформувалися усі необхідні умови для розвитку еміграційної преси, яскравим прикладом якої став журнал «Сучасність». Його редакційний колектив намагався

висвітлювати увесь спектр проблем, які турбують українців на Батьківщині та в еміграції. Після переїзду часопису в Україну на початку її незалежності, його автори переймалися питаннями літератури, мистецтва, науки, культури, суспільного життя і створюють імідж «видання незалежної української думки». Через складне фінансове становище у 2013 р. «Сучасність» припинила своє існування.

Ключові слова: журнал «Сучасність», еміграційна преса, періодичне видання, диктатура, цензура, незалежність, національна ідея, український дух, публіцистика, література, мистецтво, культура

Постановка проблеми. Друга світова війна стала епохальною подією у житті українського народу. Суспільство зазнало великих матеріальних та людських втрат. Це було суспільство, що вийшло із війни, а разом з ним прийшли нові механізми суспільної поведінки, зміна почуттів і настроїв людей.

У післявоєнний період спостерігалася значна хвиля еміграції, в основі якої, як вважає історик О. Шокало, лежить політичний контекст. Коли перші українські емігранти, які перетнули український кордон в кінці XIX століття, були переважно неграмотні, й тому виконували некваліфіковану, найважчу роботу в країнах оселення, то наступні хвилі еміграції «вихлюпнули» за кордон в основному людей освічених (Шокало, 2006, с. 17). З їхнього середовища вийшли лідери громадсько-політичних та культурно-освітніх формувань, яким притаманний високий рівень організованості.

Дослідники історії журналістики О. Гриценко та В. Шкляр, аналізуючи періодичні видання діаспори, у своїй праці «Основи теорії міжнародної журналістики» наголошують: «Уже після Другої світової війни в стані тимчасового перебування в Німеччині й Австрії в 1945-1950 рр. опинилися майже 250 000 тисяч українців, у тому числі значна кількість інтелігенції, молоді й дітей шкільного віку» (Гриценко, Шкляр, 2002, с. 264). Західна Німеччина стала центром української еміграції – осередком шкільництва, видавничої діяльності, різних інституцій та угруповань.

Логічним розвитком подій стало активне функціонування періодичних видань української діаспори, які дослідники називають еміграційною пресою. Дослідниця І. Євдокименко вважає, що еміграційна преса – це друковані видання: періодичні (газети, журнали, бюлетені) і рідше неперіодичні (книги, листівки і т. ін.), надруковані українцями в еміграції, які з політичних, економічних, релігійних причин виїхали з України на постійне або тривале проживання за кордоном (Євдокименко, 2012, с.116).

Створення власної преси було викликано об'єктивними потребами численного трудового контингенту перших українських емігрантів – селян-хліборобів, що потрапили в чуже їм оточення, в індустріальне середовище.

У свою чергу були й ті, хто мав змогу і бажання займатись видавничою діяльністю та журналістикою. Тоді як у радянських ЗМІ все, що не входило текстуально до прямих вказівок влади, лишалося і з об'єктивних і суб'єктивних причин поза увагою (Владимиров, 2007, с. 129), редакційні колективи діаспорної періодики могли говорити і висвітлювати усе те, що турбувало українців та українських емігрантів. Серед причин, які стимулювали появу таких газет та журналів, варто назвати процес асиміляції – мовної і культурної, який насамперед охопив молоду генерацію (Гриценко, 1995, с. 121).

Культурні лідери визнавали всю важливість існування українськомовних часописів у багатокультурному середовищі для українських поселенців, особливо для їхніх сімей (Губарець, 2008, с. 85).

Аналіз джерел та останніх досліджень. Літературно-художній журнал «Сучасність» тривалий час залишався поза увагою дослідників історії української журналістики. Науковці, розглядаючи еміграційну пресу, переважно згадують про час та місце його функціонування, однак мало хто розкриває проблематику видання. Окремі історичні аспекти розвитку журналу «Сучасність» в еміграції та особливості діяльності редакції, змістове, жанрове наповнення часопису в умовах незалежної України, його роль у формуванні національної свідомості українців досліджували вчені О. Гриценко, В. Губарець, В. Карпенко, В. Шкляр, Р. Рахманний, В. Владимиров, Е. Зубкова; публіцисти С. Грабовський, О. Левицька, О. Пеленська, В. Пономарьов, С. Шебеліст.

Мета статті – вивчити основні етапи становлення і розвитку літературно-художнього журналу «Сучасність»: від заснування в м. Мюнхені (Німеччина) до діяльності редакційного колективу в м. Києві (Україна).

Виклад основного матеріалу. У 1960 р. в листопадовому номері «Української літературної газети», що видавалася у м. Мюнхені (Німеччина) було надруковано оголошення про вихід у світ нового діаспорного видання. У замітці на першій полосі зазначалося, що з січня 1961 р., з огляду на об'єктивні обставини, замість «Української літературної газети» (1955–1960

.....
рр.) і «Сучасної України» (1951–1960 рр.) Українське товариство закордонних студій буде видавати журнал «Сучасність» – місячник літературного, мистецького і суспільного життя на 128 сторінок (8 аркушів) (Гриценко, Шкляр, 2002, с. 265).

Журнал мав розповсюджуватись у таких країнах як Австралія, Австрія, Англія, Бельгія, Бразилія, Венесуела, Голландія, США, Канада, Німеччина, Франція, Швейцарія і Швеція.

«Сучасність» – журнал для інтелектуалів, які вміють мислити. «Тоді взимку 1961 р. в м. Мюнхені, де народилась «Сучасність», – зауважує публіцистка О. Пеленська, – зібралась група однодумців, хоча й дуже різних за творчими характеристиками осіб. Вони хотіли приблизити Україну до важливих суспільно-політичних процесів, якими жила Європа 60-их років... Підштовхнути країну чи тих, хто ще не сховався у внутрішню еміграцію, до мислення і співставлень, чи хоча б до масивного погляду на інший, демократичний світ».

Іван Кошелівець – ініціатор народження «Сучасності». Тоді він вже був емігрантом зі стажем, якому не судилося повернутись на рідну землю. Однак, він дістав «щасливу можливість висловлюватись так, як думав». Маючи за собою досвід літературної, а що особливо важливо – редакторської праці в «Українській літературній газеті», він завзято приступив до праці. За відносно короткий час йому вдалось залучити до роботи талановитих сучасників – відомих у діаспорі вчених, письменників, культурологів: історика і політолога Івана Лисяк-Рудницького, літературознавця і публіциста Юрія Лавріненка, поета і літературного критика Юрія Клена, поетеси і художниці Емму Андієвську, письменника Василя Барку, історика літератури Юрія Шевельова та багато інших талановитих людей (Пеленська, 2013).

Авторський колектив від самого початку гарантував часопису актуальність і гостроту тем, а також, що не мало важливо, – високий інтелектуальний рівень. Головними редакторами часопису в різні роки його функціонування за межами України були Іван Кошелівець (1961–1966 і 1976–1977), Вольфрам Бургард (1967–1970), Богдан Кравців (1970–1975), Марта Скорупська (1978) та Юрій Шевельов (1978–1981).

Популярність та впливовість еміграційних видань, зауважує публіцист Р. Рахманний, пояснюється й тим, що українських журналістів поза межами України до творчої праці спонукав обов'язок висловлювати щирі прагнення українського народу, бо їх не висловлювала офіційна преса декларативної Української радянської республіки; обов'язок боронити права українського народу, бо їх не обороняла підневільна українська преса на Батьківщині.

Цей обов'язок публіцист переводить у завдання для українських на еміграції, яке визначає так: «Поширювати інформацію про становище українського народу і поборювати колоніалізм на українських землях» (Рахманний, 1966, с. 17).

У другій половині ХХ ст. українська преса в цілому, зазначає В. Карпенко у своєму дослідженні «Преса і незалежність України», де б і який час вона не виходила, при жорстокій цензурі за тоталітаризму чи в період горбачовської політичної відлиги, була не тільки відбивачем, а й каталізатором суспільної думки, її активним формувачем (Карпенко, 2003, с. 7). Засоби масової інформації СРСР брали активну участь у розкручуванні пропагандистської комуністичної кампанії надзвичайних розмірів, але це проходило на фоні дедалі важчих продовольчих проблем, розладу й погіршення рівня життя. Журналісти в масі своїй раптом почали розуміти, що писати так, як вони це робили ще вчора, сьогодні вже не обов'язково. А як треба робити це по-новому – ніхто команди не давав (Владимиров, 2007, с. 133). Натомість українська преса за кордоном не випускала з поля зору події в Україні.

Для того, щоб максимально охопити усі спектри громадського, політичного та культурного життя, редакційний колектив сформував початкові рубрики місячника: «Література», «Історія літератури. Критика», «Дискусії», «Огляди» та ін. Журнал за своїм спрямуванням не був програмовим партійним органом, а тому не зосереджувався на поглядах окремої організації чи партійної приналежності. Редакційний колектив намагався віддзеркалювати усі можливі точки зору на проблеми, які турбували українську громаду на Заході. Тому «Сучасність» інформувала про соціальні, політичні, економічні й демографічні процеси, що відбувались в Україні.

Літературно-художній часопис розвивав національну ідею, єднав українців, підтримував український дух, орієнтував політично, інформуючи про події та життя в Україні. Його можна вважати, погодившись із В. Карпенком, до певної міри ідеологічним «стрижнем громадського життя українців на чужині». На сторінках видання неодноразово піднімалось питання національного визволення, боротьби за незалежну самостійну українську державу, критикувались підвалини комуністичної доктрини, викривалися злочини радянської імперії проти української нації (Карпенко, 2003, с. 48).

Як зауважують дослідники О. Гриценко та В. Шкляр, автори «Сучасності» на базі критики національної політики КПРС і режиму тоталітарної диктатури прагнули дати власну проекцію нового суспільного, політичного і міжнародного ладу, який треба відстоювати усім народам (Гриценко, Шкляр, 2002, с. 268).

Редакційний колектив закликав боротися за принципи демократії, як єдиної форми влади, що може забезпечити вільний розвиток людини і суспільства. Багато уваги журнал «Сучасність» приділяв питанням руху опору в Україні неоднаразово друкував твори І. Калинця, І. Світличного, Г. Снегирьова, В. Стуса і т.п. Однак автори відстоювали думку про поступове відродження нації та її держави з використанням мирних засобів боротьби, як єдиної успішної зброї в існуючих умовах.

Аналізуючи події в колишньому СРСР, журнал подавав критичні статті щодо політичної дискримінації й русифікації неросійських республік.

Проблема посиленого зросійщення населення, а отже, захисту і розширення сфери функціонування української мови особливо загострилась після хрущовської відлиги в часи В. Щербицького, коли зросійщення набуло державного розмаху. Під час горбачовської перебудови, зазначає у своєму дослідженні В. Карпенко, часопис як і раніше приділяв увагу історії, проблемам націоналістичного руху, однак тематичний центр «Сучасності» все помітніше зміщувався у бік осмислення процесів, які відбувалися в СРСР та Україні у цей період (Карпенко, 2003, с. 56).

Мало які з діаспорних періодичних видань не прагнули представити своїм читачам численних творів літератури і мистецтва, чи не ознайомити їх, скажімо з новинками театру, живопису й графіки, музики й співу і навіть зарубіжного українського кінематографу (Губарець, 2008, с. 190). Не виняток і місячник «Сучасність». Журнал постійно друкував матеріали про літературно-мистецькі події, які були характерні для української культури, вміщувалися оригінальні праці українських авторів, повісті, літературні есе, поезії. Видання також інформувало читачів у діаспорі й в Україні про духовні надбання народів західної культури. Це були переклади кращих зразків прози і поезії інших народів.

Вагомим внеском «Сучасності» в українську свідомість, зазначає О. Пеленська, є те, що вона відкрила новому поколінню читачів в Україні «заборонених вдома авторів» – Миколу Куліша, Миколу Зерова, Василя Стуса, Бориса Антоненка-Давидовича, Михайла Семенюка, Євгена Маланюка та ін.

Останній мюнхенський номер «Сучасності» вийшов у листопаді 1990 р., після чого редакція часопису переїхала до м. Нью-Йорка (США). Тут він виходив близько року, доки у 1992 році редакція не переїхала до м. Києва, де «естафету «Сучасності» перебрала письменницька громада в Україні» (Пеленська, 2013).

Літературно-художній часопис «Сучасність», перший номер якого вийшов в Україні в січні 1992 року, вже до цього мав складну історію та гучну славу діаспорного видання. З 1961 року журнал видавався в Німеччині та США доти, доки після проголошення незалежності України його редакція не переїхала в Київ.

«Сучасність» позиціонувала себе як «щомісячний часопис незалежної української думки» й чітко окреслила свою основну тематику – «література, наука, мистецтво, суспільне життя». Видавцем часопису стало дослідно-видавниче об'єднання «Пролог», а «естафету опіки над журналом перебрала на себе письменницька громада в Україні»; від лютого 2004 року видавцем журналу стало ТзОВ «Видавнича група «Сучасність».

Зрозуміло, що за своє багаторічне функціонування за кордоном, видання завоювало досить чисельну читачку аудиторію – представників української діаспори у різних країнах. Тому редакція в кожному номері на початкових сторінках «закликає читачів, які проживають поза межами України, звертатись у справі одержання журналу до представників у країнах їхнього проживання, або безпосередньо на адресу представництва в США». Згадані представники були в таких країнах як Австралія, Великобританія, Франція, Польща, Словаччина.

Науковиця О. Левицька наголошує, що таким друкованим виданням притаманне обмежене коло читачів, переважно низький рівень накладів та відсутність реклами. «Сучасність» повністю відповідає вказаним ознакам. Варто зауважити, що тираж у 2012 році складав усього 2000 примірників.

Журнал прагнув бути відкритим для усіх дискусій. У 2008–2009 рр. сформувались чіткі рубрики, які характеризувалися явним ступенем маргінальності: «Література», «Розмова з сучасником», «Суспільне життя», «Книжкова полиця», «Пошта редакції», «Критика», «Публіцистика», «Есеїстика», «Політика», «Наука» та інші.

Виходячи з цього, можна чітко стверджувати, що досліджуване видання є представником «товстих журналів», воно розраховане на «соціально активну, мислячу й креативну частину суспільства» (Шебеліст, 2010, с. 548), яка характеризується такими рисами, як «компетентність, добра поінформованість, критичність погляду, полемічність, прогностичність, вплив на громадську позицію еліти, а головне – прагнення відстоювати незалежну конструктивну думку» (Здоровага, 2006).

Журнал складається з двох зошитів – літературного та культуролого-публіцистичного. В літературному подаються поезія, уривки або цільні твори О. Забужко, Ю. Андруховича, В.

Осадчого та інших сучасних авторів. В культуролого-публіцистичному – переважно міститься незалежна думка.

Щоб переконатись, чи дійсно «Сучасність» до так званих «інтелектуальних журналів», пропонуємо розглянути основні питання, які обговорювалися на сторінках журналу

Розпочнемо з вищевказаної «незалежної конструктивної думки» – проблеми ідентичності українців як нації та України як держави. Наприклад, в номерах «Сучасності», датованих першими роками «повного функціонування» в Україні, а саме 1992 р., простежується чітка думка, що Акту проголошення незалежності України мало для того, щоб держава повноцінно й впевнено функціонувала. Зокрема, Майкл Кеннеді переконаний, що держава, для того, щоб вийти на новий рівень, – має об'єднати націоналізм з громадянським суспільством. Адже «Україна має добрі шанси – вона уникла кривавих конфліктів, довкола Руху виросла помітна верства політичних лідерів, а розміри й військова могутність країни могли б зробити її важливим партнером у міжнародному діалозі» (1994. №5. С. 83).

«Сучасність» пропагує ідею, що Україна спроможна мати гарне і незалежне майбутнє. Тому, на її сторінках розгортаються полеміки та дискусії щодо відносин «Україна-Росія». Майже єдиногolosно автура визнає, що колишня царська імперія не хоче втрачати впливу на українську державу: «Українсько-російські взаємини часто потребують дослідження «політичного психіатра». Адже в Росії ще й досі не хочуть і не можуть зрозуміти, що сусідня країна зі столицею в Києві – це незалежна держава, яка шукає своє місце як у культурному, так і в політичному середовищі» (2008. № 5-6. С. 84).

Літературно-художній часопис бере активну участь у політичному дискурсі. Тому жодна дата чи подія зі сфери політики не залишалися непоміченими. Різкій критиці піддавалися політичні партії, які боролися за владу. Наприклад, публіцист Віктор Нестеренко запевняє, що «Партія регіонів» була створена як партія тоталітарного типу» і робить висновок: «Знаючи донецькі реалії, про яку духовність під час виборів не те, що говорити, але й думати грішно» (2005. № 7-8. С. 79). А отже, чітко простежуємо негативне ставлення й іронічну критику до Віктора Януковича, а також прозорі натяки на його проросійську спрямованість.

Поряд із такими важливими темами, які ми зазначили вище, часопис намагався зберегти та відстояти моральні та духовні цінності. Наприклад, Тарас Довгий наголошував на тому, що варто відновити суд присяжних в Україні, адже іноді лише він спроможний віднайти істину, адже керується не лише прямими доказами та звинуваченнями, а й опирається здебільшого на закони моральності. У свою чергу Тарас Возняк говорив, що люди сьогодні настільки заклопотані, закриті у швидкому темпі життя, що не мають змоги «прихилитись до слова Божого», забувають про мораль (1994. № 6. С. 149).

Звісно ж, не залишалися поза увагою й культура України у всіх її аспектах та проявах. Редакційний колектив подавав глибокий аналіз творів та світоглядних принципів таких класиків як Т. Шевченко, В. Домонтович, Г. Сковорода, В. Сосюра та ін.

Аналізувався й сучасний ринок літератури. Автори переважно робили висновок, що вона наразі не користується попитом, а головною ознакою її стали «гвалт, і ці сльози, і цей, звичайно, війчастий епітелій» (1994. № 2. С.124). Редакція заявляла: «Нинішні молоді літератори, маючи зазвичай погану освіту й кепське естетичне виховання часто повторюють те, чим уже давно «перехворіли» їхні літературні діди» (2008. № 5-6. С. 134). «Сучасність» намагалася підтримувати молодих талановитих авторів, адже «...поява будь-якої нової поетичної збірки, крім, хіба, книжок представників депутатського корпусу, стала подією майже безпрецедентною» (1994. № 5. С. 158). Можливо тому на сторінках журналу, наприклад, з'являлася низка схильних відгуків щодо таких поетичних збірок як «Бензин» Д. Лазуткіна, «Простір літератури» М. Бланшо, «Артанія» М. Маричевського.

Одним із сегментів окресленої журналом тематики була наука. Журналісти, публіцисти та науковці намагалися проаналізувати майбутнє України та її сьогодення у цьому спектрі. Зауважували, що наукові знання лежать в основі розквіту країни, особливого розквіту економічного. «За роки незалежності кількість академіків збільшилась у шість разів, але на стан науки це аж ніяк не вплинуло» – переконаний Микола Дробноход. Він же критично зауважив: «Чи знає хто-небудь, куди спрямовувати інновації, не маючи реальної збалансованої програми сталого розвитку... На що ми здатні в цьому інноваційно-технологічному процесі? » (2008. № 5-6. С. 95). А який промовистий заголовок публікації Сергія Пролєєва «Розум у злиднях». Це черговий раз засвідчив про наявність достатньої кількості талановитих людей, які не мають можливості та сприятливого середовища проявити себе.

Значною проблемою, яка відслідковувалася на сторінках часопису була роль жінки в сучасному суспільстві. Богдан Пискір припускає, що українські жінки за багаторічну історію «...наставлені не брати участі, як політична група в соціальних змінах» (1994. № 6. С. 70). Зараз ситуація змінюється. У тій чи іншій мірі цьому сприяють феміністичні рухи та численні праці присвячені гендерній проблематиці. Зокрема дописувачі журналу аналізували погляди стосовно

гендерної проблеми О. Леснічної, О. Черняєвої, Н. Виноградової, Н. Хаткіної та ін. (2005. № 7-8. С. 115-127).

О. Гриценко та В. Шкляр писали, що «майже стало традицією завершувати кожне число журналу «Листами до редакції» (Гриценко, Шкляр, 2002, с. 96). Ці листи присвячувалися як актуальним та гострим проблемам суспільства, так і відомим особистостям різних сфер діяльності. Нерідко вони присилались дописувачами з-за кордону. На останній сторінці подавалася інформація про тих авторів, матеріали яких потрапили до номера. Проте після 2008 р. згадані рубрика зустрічається не часто. У примірниках, датованих 2012 р., вони зовсім відсутні.

За словами Тараса Федюка протягом 2005–2010 рр. «журнал змушений був призупинити вихід через постійний брак коштів і зміною інвесторів та засновників, головних редакторів і колективів» (Шебеліст, 2010, с. 549). Номери виходили із значним запізненням й спочатку потрапляли до тих передплатників, перед якими була заборгованість.

Віталій Пономарьов для «Телекритики» розповів, що 2008 року відбулася зміна засновника і перереєстрація «Сучасності». Новий редактор Віктор Мороз привніс радикальні зміни і традиційно стриманий стиль журналу поступився агресивно-розважальному, світла обкладинка стала траурно-чорною, знайомі обличчя авторів на графічних портретах важко впізнати, а текст став нечитабельним через замалий кегль (Пономарьов, 2009). Однак В. Мороз у «Колонці редактора» повідомляв, що «маємо амбітні плани й у змозі найближчим часом стати одним із найкращих журналів України, справжнім осередком вільної української думки» (Мороз, 2008, с. 4). Незважаючи на таку гучну заяву, В. Пономарьов зауважив, що вказаними діями редакційний колектив намагався перетворити «щомісячний часопис незалежної української думки» на «громадсько-політичне видання», яке за форматом виявилось б ближчим до тижневика.

За рік редакторської діяльності В. Мороза, як говорить Сергій Грабовський, «в журнал було вкладено більше коштів, ...ніж за десять минулих років, а кількість передплатників зменшилась – замість того, щоб зрости» (Грабовський, 2009). За словами Тараса Федюка, «традиційний читач «Сучасності» звик до формату: відкриває журнал, там добірка віршів, потім проза, потім серйозні наукові дослідження, статті, публіцистичні, аналітичні матеріали. І для нього зміна формату була певним культурним шоком» (Шебеліст, 2010, с. 550). Дуже важливо знати формулу «товстого» журналу в добу Інтернету, попси і вдало нею користуватися.

Після тривалої перерви у 2009 р. журнал знову очолив Тарас Федюк. Однак із середини 2010 р. до весни 2012 р. він повністю припинив свій вихід. Згодом інвестором стало видавництво «Спадщина-Інтеграл», яке спромоглося видати лише п'ять номерів «Сучасності». Наприкінці року воно офіційно оголосило про відмову від часопису і передало «всі права та обов'язки ... громаді в особі редакційної ради журналу», наголошуючи на тому, що «Сучасність» не може сама себе матеріально утримувати, а «додаткові кошти (пожертви, спонсорська підтримка, гранти залучити не вдалося» (Телекритика, 2012).

Висновки. Отже, незважаючи на те, що у другій половині ХХ століття в Радянському союзі існував культ особистості, цензура, політичні репресії, в результаті чого збільшилася кількість українських емігрантів, за кордоном сформувалися усі необхідні умови для розвитку еміграційної преси, яскравим прикладом якої став літературно-художній журнал «Сучасність».

Редакційний колектив, до якого входили творчі та громадсько активні люди, намагався висвітлювати увесь спектр проблем, які турбують українців на Батьківщині та в еміграції. Після переїзду часопису в Україну на початку її незалежності, його автори переймалися питаннями літератури, мистецтва, науки, культури, суспільного життя і створювали імідж «видання незалежної української думки». У теперішніх умовах, на жаль, в Україні важко вижити «інтелектуальному» виданню, тож через складне фінансове становище в 2013 р. «Сучасність» припинила своє існування.

Подяка. Висловлюю щире вдячність усім членам редколегії журналу за консультації, надані під час підготовки статті до друку.

Фінансування. Автор не отримав фінансової підтримки для дослідження, авторства та / або публікації цієї статті.

Джерела та література:

Видавництво (2012). *Видавництво «Спадщина-Інтеграл» відмовилося від випуску журналу «Сучасність»* Телекритика. Електронний ресурс: <http://www.telekritika.ua/news/2012-11-01/76414>

Владимиров, В. М. (2007). *Історія української журналістики (1917-1991)*: Навч. посібн. Київ. 172 с.

Грабовський, С. (2009). *Аве «Сучасність»*. Телекритика. Електронний ресурс: <http://www.telekritika.ua/column2009-07-30/47070>

- Гриценко, О. М., Шкляр, В.І. (2002). *Основи теорії міжнародної журналістики*. Підручн. Київ. 304 с.
- Гриценко, О. (1995). Діаспорна преса. Чуття родоводу. *Віче*. № 12. С. 113-121.
- Губарець, В. В. (2008а). *Преса і книга діаспори: З історії видавничої діяльності українського зарубіжжя*. Київ. 263 с.
- Губарець, В. В. (2008b). Українська етнічна преса у Північній Америці: історія і сучасність. *Збірник наукових праць інституту журналістики КНУ імені Тараса Шевченка*. № 26. Київ. С. 83-94.
- Євдокименко, І. М. (2012). Українська емігрантська преса про творчий доробок Софії Русової. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*. Серія «Соціальні комунікації». № 1027. Вип. 4. С. 115-119.
- Здоровега, В. (2006). Іван Франко і українська публіцистика. *Збірник праць кафедри української преси і дослідницького центру історії західноукраїнської преси*. Вип. 7. Львів. Електронний ресурс: http://www.edu.ua/facultyjur/publications/zbirnyk07/Zbirnyk07_Zdorovega.htm
- Карпенко, В. О. (2003). *Преса і незалежність України. Практика медіа-політики 1988-1998 років*: Навч. посібн. Київ. 350 с.
- Мороз, В. (2008) «Сучасність» буде сучасною. *Сучасність*. № 3-4. С. 3-5.
- Пеленська, О. (2013). «Сучасність» без майбутнього. *Радіо Свобода*. Електронний ресурс: <http://www.radiosvoboda.org/content/article/2290768.html>
- Пономарьов, В. (2009). Традиції та «Сучасність». *Телекритика*. Електронний ресурс: <http://www.telekritika.ua/drukovani-zmi/2009-09-16/47943>
- Рахманний, Р. (1966). Без ненависті до нікого, з любов'ю до всіх українців. *Наша мета*. 5 лист. С. 16-19.
- Шебеліст, С. В. (2010). «Журнал «Сучасність»: історія і розвиток інтелектуального видання». *Світові стандарти сучасної журналістики: зб. наук. пр.* Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького; Інститут Медіа Права; Могилянська школа журналістики Національного університету «Києво-Могилянська академія», Черкаси. С. 548–551.
- Шокало, О. (2006). Українська еміграція: причини і наслідки. *Віче*. № 15. С. 16-19.

References:

- Hrabovskyi, S. (2009). Ave «Suchasnist». [Ave «Suchasnost»] *Telekrytyka*. Elektronnyi resurs: <http://www.telekritika.ua/column2009-07-30/47070>. [In Ukrainian].
- Hryshchenko, O. (1995). Diaspora press. Chuttia rodovodu [Diaspora press. A sense of pedigree]. *Viche*. № 12. С. 113-121. [In Ukrainian].
- Hrytsenko, O. M., Shkliar, V.I. (2002). *Osnovy teorii mizhnarodnoi zhurnalistyky [Foundations of the theory of international journalism]*. Pidruchn. Kyiv. 304 s. [In Ukrainian].
- Hubarets, V. V. (2008). *Prеса i knyha diasporы: Z istorii vydavnychoi diialnosti ukrainskoho zarubizhzhia [The press and the book of the diaspora: From the history of Ukrainian publishing activity abroad]*. Kyiv. 263 s. [In Ukrainian].
- Hubarets, V. V. (2008). *Ukrainska etnichna presa u Pivnichnii Amerytsi: istoriia i suchasnist [Ukrainian ethnic press in North America: history and modernity]*. *Zbirnyk naukovykh prats instytutu zhurnalistyky KNU imeni Tarasa Shevchenka*. № 26. Kyiv. С. 83-94. [In Ukrainian].
- Karpenko, V. O. (2003). *Prеса i nezalezhnist Ukrainy. Praktyka media-polityky 1988-1998 rokiv [Press and independence of Ukraine. The practice of media policy in 1988-1998]*: Navch. posibn. Kyiv. 350 s. [In Ukrainian].
- Moroz, V. (2008). «Suchasnist» bude suchasnoiu ["Suchasnost" will be modern.]. *Suchasnist*. № 3-4. С. 3-5. [In Ukrainian].
- Pelenska, O. (2013). «Suchasnist» bez maibutnoho ["Suchasnost" without a future]. *Radio Svoboda*. Elektronnyi resurs: <http://www.radiosvoboda.org/content/article/2290768.html>. [In Ukrainian].
- Ponomarov, V. (2009). Tradytsii ta «Suchasnist» [Traditions and "Suchasnost"]. *Telekrytyka*. Elektronnyi resurs: <http://www.telekritika.ua/drukovani-zmi/2009-09-16/47943>. [In Ukrainian].
- Rakhmannyi, R. (1966). Bez nenavysti do nikoho, z liubov'iu do vsikh ukrainsiv [Without hatred for anyone, with love for all Ukrainians]. *Nasha meta*. 5 lyst. S. 16-19. [In Ukrainian].
- Shebelist, S. V. (2010). «Zhurnal «Suchasnist»: istoriia i rozvytok intelektualnoho vydannia» ["Suchasnost" magazine: history and development of the intellectual edition.]. *Svitovi standarty suchasnoi zhurnalistyky: zb. nauk. pr. Cherkaskyi natsionalnyi universyteti imeni Bohdana Khmelnytskoho; Instytut Media Prava; Mohylianska shkola zhurnalistyky Natsionalnoho universytetu «Kyievo-Mohylianska akademiia», Cherkasy*. S. 548–551. [In Ukrainian].
- Shokalo, O. (2006). *Ukrainska emigratsiia: prychny i naslidky [Ukrainian emigration: causes and consequences]*. *Viche*. № 15. S. 16-19. [In Ukrainian].

- Vladymyrov, V. M.** (2007) *Istoriia ukrainskoi zhurnalistyky (1917-1991) [History of Ukrainian journalism (1917-1991)]*: Navch. posibn. Kyiv. 172 s. [In Ukrainian].
- Vydavnytstvo** (2012). *Vydavnytstvo «Spadshchyna-Intehral» vidmovylosia vid vypusku zhurnalu «Suchasnist» [The publishing house "Heritage-Integral" refused to publish the magazine "Suchasnost"]*. Telekrytyka. Elektronnyi resurs: <http://www.telekritika.ua/news/2012-11-01/76414>. [In Ukrainian].
- Yevdokymenko, I. M.** (2012). *Ukrainska emihrantska presa pro tvorchiy dorobok Sofii Rusovoi [Ukrainian émigré press about the creative work of Sofya Rusova]*. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V. N. Karazina. Seriia «Sotsialni komunikatsii»*. № 1027. Vyp. 4. S. 115-119. [In Ukrainian].
- Zdoroveha, V.** (2006). *Ivan Franko i ukrainska publitsystyka [Ivan Franko and Ukrainian journalism]*. *Zbirnyk prats kafedry ukrainskoi presy i doslidnytskoho tsentru istorii zakhidnoukrainskoi presy*. Vyp. 7. Lviv. Elektronnyi resurs: http://www.edu.ua/facultyjur/publications/zbirnyk07/Zbirnyk07_Zdorovega.htm. [In Ukrainian].

Надійшла до редакції / Received: 15.01.2024

Схвалено до друку / Accepted: 24.02.2024